

Liviu Rebreanu

ION

Postfață de Aureliu GOCI

CAPITOLUL I

ÎNCEPUTUL

1

Din șoseaua ce vine de la Cârlibaba, întovărășind Someșul când în dreapta, când în stânga, până la Cluj și chiar mai departe, se desprinde un drum alb mai sus de Armadia, trece râul peste podul bătrân de lemn, acoperit cu șindrilă mucegăită, spintecă satul Jidovița și aleargă spre Bistrița, unde se pierde în cealaltă șosea națională care coboară din Bucovina prin trecătoarea Bârgăului.

Lăsând Jidovița, drumul urcă întâi anevoie până ce-și face loc printre dealurile strămtorate, pe urmă însă înainteză vesel, neted, mai ascunzându-se printre fagii tineri ai Pădurii-Domnești, mai poposind puțin la Cișmeaua-Mortului, unde picură veșnic apă de izvor răcoritoare, apoi cotește brusc pe sub Râpele-Dracului, ca să dea buzna în Pripasul pitit într-o scrântitură de coline.

La marginea satului te întâmpină din stânga o cruce strâmbă pe care e răstignit un Hristos cu față spălăcită de ploi și cu o cununiță de flori veștede agățată de picioare. Suflă o adiere ușoară, și Hristos își tremură jalnic trupul de tinichea ruginită pe lemnul mâncat de carii și înnegrit de vremuri.

Satul parcă e mort. Zăpușeala ce plutește în văzduh țese o tăcere năbușitoare. Doar în răstimpuri fâșâie alene frunzele adormite prin copaci. Un fuior de fum albăstrui se opintește să se înalte dintre crengile pomilor, se bălbănește ca o matahală ametită și se prăvale peste grădinile prăfuite, învăluindu-le într-o ceață cenușie.

În mijlocul drumului picotește câinele învățătorului Zaharia Herdelea, cu ochii întredeschiși, suflând greu. O pisică albă ca laptele vine în vârful picioarelor, ferindu-se să nu-și murdărească lăbuțele prin praful uliței, zărește câinele, stă puțin pe gânduri, apoi iuțește pașii și se furișează în livada îngrădită cu nuiele, peste drum.

Casa învățătorului este cea dintâi, tăiată adânc în coasta unei coline, încinsă cu un pridvor, cu ușa spre uliță și cu două ferestre care se uită tocmai în inima satului, cercetătoare și dojenitoare. Pe prichiciul pridvorului, în dreptul ușii, unde se spală dimineața învățătorul, iar după-amiază, când a isprăvit treburile casei, d-na Herdelea, străjuiește o ulcică verzuie de lut. În ogradă, între doi meri tineri, e întinsă veșnic frângchia pe care acumă atârnă niște cămăși femeiești de stambă. În umbra cămășilor, în nisipul fierbinte se scaldă câteva găini, păzite de un cocoș mic cu creasta însângerată.

Drumul trece peste Părâul-Doamnei, lăsând în stânga casa lui Alexandru Pop-Glanetașu. Ușa e închisă cu zăvorul; coperișul de paie parcă e un cap de balaur; pereții văruiați de curând de-abia se văd prin spărturile gardului.

Pe urmă vine casa lui Macedon Cercetașu, pe urmă casa primarului Florea Tancu, pe urmă altele... Într-o curte mare rumegă, culcate, două vaci ungurești, iar o babă săde pe prispă, ca o scoabă, prăjindu-se la soare, nemîșcată, parcă ar fi de lemn...

Căldura picură mereu din cer, îți usucă podul gurii, te sugrumă, în dreapta și în stânga casele privesc sfioase din dosul gardurilor vii, acoperindu-și fețele sub streșinile știrbite de ploi și de vite.

Un dulău lătos, cu limba spânzurată, se apropie în trap leneș, fără întă. Din sănț, dintre buruienile cărunțite de colb, se repede un cățel murdar, cu coada în vânt. Lătosul nu-l ia în seamă, ca și când i-ar fi lene să se opreasca. Numai când celalt se încăpățânează să-l miroase, îi arată niște colță amenințători, urmându-și însă calea cu demnitatea cuvenită. Cățelul se oprește nedumerit, se uită puțin în urma dulăului, apoi se întoarce în buruiene, unde se aude îndată un ronțăit căznit și flămând...

De-abia la cărciuma lui Avrum începe să se simtă că satul trăiește. Pe prispă, doi țărani îngândurați oftează rar, cu o sticlă de rachiu la mijloc. Din depărtare pătrund până aici sunete de viori și chiuituri...

2

Duminecă. Satul e la horă. Si hora e pe Ulița din dos, la Todosia, văduva lui Maxim Oprea.

Casa văduvei vine chiar peste drum de bisericuța bâtrâna, pleoștită și dărăpănată. Văduvia-i săracie lucie. Femeia a dat din rău în mai rău. Ce agonisește un cap de bărbat într-o viață întreagă, o muiere nepricepută prăpădește într-un an de zile, și mai puțin. Când a împreunat Maxim mâinile pe piept, în ogradă erau clăi de fân, în cele două grajduri nu mai încăpeau vitele, în sură și sub sopron n-aveau loc carele. Se vedea de departe belșugul. Acuma ograda-i goală bătătură, iar în grajduri rage a pustiu o închipuire de vacă stearpă și veșnic flămândă.

Hora e în toi... Locul gême de oameni... Nucii bâtrâni de lângă sură și umbră. Doar câteva pete albe de raze răzbesc printre frunze, gâdilând fețele aprinse de veselie. Zăduful ațăță săngele lumii. Peste Măgura-Cocorilor atârnă soarele îngălbinit de necaz că mai are o postată bună până la asfintit.

Cei trei lăutari cântă lângă sopron să-și rupă arcușurile. Briceag, cu piciorul pe o buturugă, cu cotul stâng pe genunchi, cu obrazul culcat pe vioară, cu ochii închiși, își sfârâie degetele pe strune și cântecul saltă aprig, înfocat. Holbea e chior și are un picior mai scurt, iar la vioară numai trei coarde, dar secondează cu aceeași patimă cu care Găvan, un țigan urât și negru ca un harap, apasă cu arcul pe strunele gordunii¹. Din când în când Briceag se oprește să-și acordeze vioara. Holbea și Găvan atunci își îndoiesc meșteșugul ca să păstreze măsura. Apoi Briceag reîncepe mai aprins, strâmbându-se uneori la Holbea, alteori la Găvan, cu deosebire când schimbă melodia.

¹ Gordună – contrabas.

De tropotele jucătorilor se hurducă pământul. Zecile de perechi bat *Someșana* cu atâtă pasiune, că potcoavele flăcăilor scăpară scânteii, poalele fetelor se bolboresc, iar colbul de pe jos se învâltorește, se aşază în straturi groase pe fețele brăzdate de sudoare, luminante de oboseală și de mulțumire. Cu cât Briceag înțețește cântecul, cu atât flăcăii se îndărjesc, își infloresc jocul, trec fetele pe sub mâna, le dau drumul să se învârtească singure, țopăie pe loc ridicând răpile, își ciocnesc zgomotos călcăiele, își plesnesc tureacii cizmelor cu palmele nădușite... Glasurile se înecă în nourul de praf ce-i îmbrățișează pe toți... Numai arar vreunul mai țanțoș începe o chiuitură, în tactul zvăpăiat al jocului, cu ochii pe dos, cu gâtul răgușit. Dar după două-trei versuri, o sfârșește într-un iuit aspru, istovit. Apoi jocul urmează tacut, din ce în ce parcă mai sălbatec. Flăcăii își încolăcesc brațele mereu mai strâns pe după mijlocul fetelor... Sânii acestora tremură sub iile albe și ating din când în când pieptul flăcăilor, turburându-le ochii și inima. Nu schimbă nicio vorbă. Nici nu se privesc. Doar pe buze fălfăie zâmbete plăcute și fugare.

Învărtita ține de vreun ceas, fără intrerupere, și tinerii nu se mai satură. De două ori Briceag, cu cărcei în degete, a încercat să se opreasca și, de amândouă orile, flăcăii s-au năpustit la el urlând deserați, cu priviri amenințătoare sau rugătoare:

– Zi, țigane! Mai zi, cioră!...

Toate perechile se îmbulzesc în jurul lăutarilor, se ciocnesc, se izbesc cu coatele goale. Cățiva băiețandri, îngăduiți de curând la horă, amețti de atâtă învârteală, se clatină de ici-colo, abia mai ținându-se în picioare, spre marea rușine a fetelor cu care joacă. Vreo trei perechi s-au retras în șură, mai la larg, unde însă praful se urcă până-n căpriori, des de să-l tai cu cuțitul...

La cățiva pași de pâlcul jucătorilor stau fetele care au rămas nepoștite, privind cu jind, șoptindu-și uneori cine știe ce și izbucnind în râsete silite. La urechi și în codițe au și ele buchețele de vâzdoage² pestrițe și în mână câte un mânunchi mai mărișor, pe care să-l dăruiască flăcăului cutare să-l pună în pălărie. Printre fete

se mai rătăcește și câte o nevastă Tânără, cu năframă de mătase în cap, gata să intre în horă dacă s-ar întâmpla să-i vie chef bărbatului ei să joace. Mai la o parte mamele și babei, grămadă, forfotesc despre necazuri și-si admiră odraslele. Copii neastămpărați aleargă printre femei și chiar prin horă, fură florile fetelor și fac haz când victimele îi ocărăsc sau se înfurie. Cățiva mai îndrăciți se lasă pe vine aproape de jucători, uitându-se cu mare băgare de seamă la poalele fetelor, iar când poalele zboară mai tare, dezvelind picioarele goale mai sus de genunchi, se întrebă repede:

- Ai văzut?
- Văzut. Da tu?
- Si eu.

Și apoi continuă să pândească poalele până ce vreo babă indignantă îi ia la goană, ceea ce nu-i oprește ca peste câtva timp să reînceapă...

Bărbății se țin mai pe departe, pe lângă casă, pe la poartă, grupuri-grupuri, vorbind de treburile obștești, aruncând numai rareori căte-o privire spre tineretul dimprejurul lăutarilor.

Primarul, cu mustați albe răsucite tinerește, cu niște ochi albaștri mari și blajini, caută să-și păstreze demnitatea apăsând vorbele și însoțindu-le cu gesturi energice, în mijlocul cătorva bătrâni fruntași. Ștefan Hotnog, un chiabur cu burta umflată, ce și-o mângâie întruna parcă ar avea junghiuri, găsește fel de fel de cleniciuri primarului, numai ca să arate celorlați că lui de nimeni nu-i pasă. Între dânsii Trifon Tătaru, mititel, cu părul gălbui și glasul subțire, se uită când la unul, când la altul, înfricoșat parcă să nu se încăiere, fiindcă amândoi îi sunt rude – cam de departe, nici vorbă. Pe de lături, ca un căine la ușa bucătăriei, tragé cu urechea și Alexandru Glanetașu, dormic să se amesteece în vorbă, sfîndu-se totuși să se vâre între bogătași.

Pe prisăpă stăpânește Simion Butunoiu, care acum vreo douăzeci de ani a fost învățător în sat, iar azi mănâncă o pensie de cinci zloti pe lună și muncește la pământ mai abitir ca un flăcău. Împrejurul lui s-au adunat Macedon Cercetașu cu straja Cosma Ciocănaș, cu Simion Lungu, cu Toader Burlacu, cu Ștefan Ilina și cu alții, ascultând cu evlavie palavrele dascălului, auzite și răsauzite. Din

² Vâzdoagă – plantă decorativă.

când în când Simion Butunoiu strănută atât de zgomotos, că toate femeile se întorc spăimântate, sau se pornește pe tusa lui obișnuită, cu care de multe ori scoală noaptea tot satul din somn. Macedon așteaptă cuviincios până ce isprăvește dascălul cu tusa, apoi ia din fereastră o sticlă cu rachiul, încină foarte ceremonios, trage o dușcă zdravănă și trece băutura bătrânlului care mormăie scurt „să ne ţie Dumnezeu pe toți“ și punе gârliciul la gură. Sticla pe urmă umblă din mâna în mâna. Macedon e cam cherchelit și comandă militarește tuturor să bea:

– Forver³, Simioane! Vaităr⁴, Cosma!... Vaităr, vaităr!...

A făcut oastea doisprezece ani, i-a fost dragă foc și, când e beat, și acumă numai în comenzi nemetești se ceartă cu nevastă-sa. Altminteri, însă, are o inima de ceară și în douăzeci și opt de ani nu și-a bătut muierea niciodată; mai curând Floarea s-a întâmplat să-l muștruluiască.

Sticla ajunge la Toader Burlacu goală.

– Goală, ai? râde Macedon încântat. Goală?... Halt!... Haptac!... Unde ești, căprar de zi?... Forver!

Un copil de vreo zece ani sare drept în picioare pe prispă și strigă râzând:

– Hir⁵!

– Nu râde la front, măgarule! se răstește Macedon. Na sticla și dă fuga la cantină la Avrum, să-ți mai dea o porție pentru mine!... Înțeles, căprar?

Căprarul însă refuză ordinul, răspunzând:

– A zis jupânu că nu-ți mai dă fără bani, bade Macedoane, nici să nu mă mai trimiți, că-i degeaba...

Macedon își saltă puțin mustața, încruntă din sprâncene privind aspru la copil, apoi se aşază pe prispă clătinând din cap și oftând:

– Ehei, unde-i vremea când eram eu straja-meșter!... Atunci să fi poftit jupânu să nu-mi dea, că-i arătam eu supunere...

³ Vorwärts (germ.) – înainte.

⁴ Weiter (germ.) – tot înainte.

⁵ Hier! (germ.) – aici!

Mai boscorodește ceva, pe urmă încetează și se uită ursuz la nevastă-sa care are bani, dar nu-i dă, și care tăifăsuiește cu alte femei fără să se sinchisească de comenzile lui...

Tocmai atunci se târăște pe poartă, printre picioarele oamenilor, Savista, oloaga satului. E vară cu fata cea mai frumoasă din Pripas, cu Florica, și ceva neam cu nevasta lui Trifon Tătaru. Are picioarele încârcite din naștere, iar brațele lungi și osoase ca niște cângi anume spre a-și târî schilozenia, și o gură enormă cu buzele alburii de sub care se întind gingeile îmbăiate, cu colții de dinți galbeni, rari și lungi. Trifon Tătaru o ține pe lângă casă, să-i vadă de copii. Când e vreme bună Savista șade în poartă, se ciorovăiește cu toți copiii din sat și primește pomana trecătorilor miloși... Sosește cu gălăgie mare. Gâgăie ceva cu glasul ei aspru, speriat. N-o bagă în seamă nimeni. Doar Trifon face un semn nevestei care se apropie, repede, supărată:

– Da acasă nu puteai sta, mă femeie? Zău, parcă te măñâncă tălpile... Lași tu ograda pustie pe vremea asta... Si nici baremi slugile nu-s la îndemână... Ce vrei? Ai? Spune ce vrei, Savistă?

Oloaga a făcut două ceasuri din Ulița cea mare, unde stătea Trifon, până aici. Începe să bâlbâie foarte grăbită și cu importanță, îndoșindu-și sforțările cu niște gesturi desperate.

– Ce face? zice Măria lui Trifon, care se silește să ghicească ce spune. S-a bătut Vasile Baciu... cu Avrum?... Cu Florea Căruntu?... Ei, și-apoi? Ce-ți pasă tie, femeia lui Dumnezeu? Si pentru asta ai venit tu atâta cale? Vai de mine, că ești mai rea ca copiii cei fără minte... Uite ce ți-ai făcut poalele! Si numai azi te-am primenit... Of, bată-te...

Savista bombăne ceva ce ar vrea să însemne că ei nu-i pasă de poale, și pe urmă se pornește deodată pe un râs prostesc de bucurie,

– Cum ai zis? Cine-i beat?... Vasile Baciu... Parcă azi s-a îmbătat întâi...

Maria o lasă, rușinată, și se întoarce între femei. Oloaga se târâie în mijlocul fetelor, se frământă să-și facă loc și privește apoi cu mare placere la horă. Are douăzeci și cinci de ani și tremură de fericire când aude lăutarii ori când vede vreo petrecere...

Savista n-are parte să se desfete multă vreme. Până să se aşeze bine, până să se certe cu fetele pentru un loc mai bun, jocul încetează. Briceag, asudat și istovit, încheie *învărtita* cu o apăsare zdravănă de arcuș, încât îi și plesnește o strună la vioară. Ion, feciorul Glanetașului, ținând de mijloc pe Ana lui Vasile Baciu, se repede la lăutari, rugându-i:

– Mai zi, mă Briceag... numai un pic, auzi? Un picuț de tot, țigane!

Alți flăcăi strigă poruncitor:

– Trage, țigane! Ce te codești?... De ce te plătim, cioara dracului?

Briceag aruncă o privire disprețuitoare spre cei ce-l ocărâsc, lui Ion însă îi răspunde convingător, arătându-i vioara:

– Nu mai pot, Ionică... Zău, nu mai pot... Crede-mă!... Mi-au amorțit degetele... Pe urmă și struna mi s-a rupt...

– Un pic, omule, nu-nțelegi? stăruie flăcăul.

Țiganul însă se înfurie brusc, întoarce spatele trântind vioara în brațele lui Holbea și începe să blestemă cătrănit:

– Fire-ar ale dracului toate ceterele din lume; plesnire-ar acolo unde-o fi cine m-a învățat să țin arcușul... Că io-i spun cu frumosul că nu pot și el mă omoară să mai zic... Dare-ar Dumnezeu să trăsnească toate jocurile cu pe cine le-a născosit...

Ion ascultă câteva clipe mirat cum înjură Briceag. Apoi deodată se aprinde ca focul și izbucnește răgușit:

– Ho, cioră, fi-ți-ar neamul de râs, ho!... Si înhide pliscul că te pocnesc de-ți săr măselele tocmai în curtea bisericii!...

Briceag a mai pătit-o cu Ion; tace. Numai după ce flăcăul se îndepărtează bodogânind, începe iar să se necăjească cu ceilalți lăutari, pe țigănește.

Flăcăii îmbrățișează pe fete, mulțumindu-le pentru joc. Fetele se zbat în brațele lor și șoptesc cu sfială și cu plăcere:

– Mulțumim...

Ion strângă la piept pe Ana cu mai multă gingăsie, dar și mai prelungit.

– Dă-mi drumul, Ionică! murmură fata ușor, cu mulțumire în glas.

– Să vii, Anuță... Știi tu unde! zice Ion domol.

Ana nu răspunde, privirea ei însă lucește de bucurie. Se smucește să scape din îmbrățișare, șoptind întruna moale:

– Dă-mi drumul, Ionică... zău, dă-mi drumul!...

Flăcăul o trage mai aproape, cu un zâmbet aprins, o apucă cu o mâna de țățe și i le strângă ca pe două mere, încât Ana săsâie de durere.

– Să nu cumva să nu vii! repetă Ion, încigând în ochii ei o privire poruncitoare și lacomă.

Ana fugă glonț la fete, îmbujorată, și scuturându-și poalele de praf. Apoi, potolindu-și sufletul, spune Margaretei lui Cosma Ciocănaș, o ființă ursuză, voinică, cu picioare cât donițele, cu brațe bărbătești și cu o față osoasă și roșcată:

– Și Ionică... mereu... zău aşa...

Dar, încurcându-se, schimbă repede vorba:

– Vai de mine ce căldură... toată m-am făcut o apăraie...

Margareta nu jucase și-i era necaz pe fetele care au avut noroc. Nu răspunse nimic Anei, ci urmă să privească cu jind la ceata flăcăilor care închinău cu rachiul sau aprindeau țigări; părea îngrijorată să nu se întâmpile s-o poftescă la joc cineva și să nu bage de seamă...

Ion urmări din ochi pe Ana câteva clipe. Avea ceva straniu în privire, parcă nedumerire și un vicleșug neprefăcut. Tot atunci zări mai alături și pe Florica, fata vădanei lui Maxim Oprea, cu care se ținuse până acum, puțin posomorâtă, dar mai frumoasă

ca oricând. Flăcăul clipi aspru, ca și când ar fi vrut să-și alunge un gând din creier, și strigă la un băiețel:

- Adusești, bre?
- Adus, bade Ionică, făcu copilul cu importanță. Am dat-o leliei Zenobia, s-o ție...

Și, în vreme ce Ion se duse spre grupul unde era mamă-sa, băiețelul urmă:

- L-a făcut tare jupânul, bade, și-a pus zece bucătele de zahăr, de zice că-i mai bun ca mierea...

Zenobia, cu sticla de rachiu în mâna, se plângea Todosei, vădanei, de un afurisit de junghi care o tăia prin șale de câteva zile și nu-i mai trecea.

- Ia dă glaja ceea, mamă! zise Ion scurt și înghițî îndată o dușcă zdravănă. Da dumneata bei oleacă?

- Lasă-mă pe mine în plata lui Dumnezeu că doar nu-s însărcinată, răspunse Zenobia luând totuși sticla și trăgând o gură. Aleu, da știi că-i bun... Vezi numai, dragu mamii, să nu bei mult că ți se urcă la cap și cine știe ce poznă te-o mai îndemna să faci... Omul la beție să-l ferească Dumnezeu...

Ion îi luă sticla și întoarse spatele fără să-i mai asculte sfaturile.

Copilul rămăsesese pironit locului, cu ochii pofticioși la rachiu. Când se îndepărta flăcăul, avu parcă o supărare. Dar îi trecu repede și, șterpelind într-o clipire un struț⁶ de flori din mâna Margaretei, o zbughi ca săgeata, urmat de blestemele aprige ale fetei care aștepta mereu s-o chemă cineva la joc...

⁶ Struț – buchet.

4

Ion trecu încet pârleazul de lângă grajd, întorcând capul spre Ana care nu-l scăpa deloc din ochi și care, peste câteva clipe, îl urmă cu pași grăbiți, roșă ca focul de rușine, închipuindu-și că toată lumea o pândește.

În dosul șurii era o livadă mărișoară, presărată cu pomi, tăiată în două de o cărare ce cobora până la Gârla-Popii și se oprea chiar în spatele cărciumii lui Avrum. Fânul cosit de curând, adunat în câteva clăițe proptite cu pari, umplea văzduhul cu un miros îmbătător.

Ion merse pe cărare doi-trei pași, apoi coti în stânga și se așeză sub un nuc bătrân și scorburos, pe o rădăcină încovoiată ca un jilț. Fata sosi tremurând de emoție, dar cu o strălucire bucuroasă în ochi.

- Aici erai? murmură Ana așezându-se fără să se uite la dânsul.
- Că parcă-i mai bine aici, făcu flăcăul încet, apoi îndată ridică sticla: Să trăim, Anuță!

- Să trăiești, Ioane! răspunse ea privind neliniștită spre cărare, pe unde treceau mereu oameni, care la cărciumă, care înapoi.

- Bea și tu, Anuță, că pentru tine l-am luat și l-am făcut dulce ca gura ta!

- Despre mine poate să sece rachiul, zise fata mai potolită. Mi-e silă și când îi simt miroslul, că taica nu mai lasă să treacă nicio ziulică fără băutură și fără beție... Nu știi, zău, ce s-o mai alege de noi.

- Apoi așa bea omul la supărare, zise Ion, adăugând pe urmă cu alt glas: Bea, Anuță... Mi-a căsunat și mie aşa o dată...

Ana își înmuie buzele în rachiu, se strâmbă și dădu repede sticla înapoi, tușind și râzând:

- Avai de mine... nu pot... parcă-i otravă...
- Ba-i bun, zise Ion ducând iarăși sticla la gură.

Cartea sfărșește prin neutralizarea sistemului de opoziții generat de cele două obsesii fundamentale și recurente: „Pământul“ și „Iubirea“. Țarina nu rămâne nici în posesiunea lui Ion, dar nici a lui Vasile Baciu. Preotul Belciug prevăzuse parcă dispariția unuia din pretendenți și avusese grija să treacă, testamentar, între domeniile bisericii, pământurile. Nici Ion și nici George, care va pleca la închisoare, nu se vor bucura de Florica. Poate flăcăii rămași în sat. O astfel de rezolvare are un temei caragialesc (alegerea celui de-al treilea în „O scrisoare pierdută“ și, de altfel, atmosfera intelectuală din Armadia amintește de universul „Momentelor“).

16. Inițial am avut intenția să fac un inventar al tuturor similitudinilor și echivalențelor din roman. După ce se adunase material de câteva pagini, pe care, oricum, nu l-aș fi putut transcrie în textul critic, am fost surprins de o enormă contradicție. Cineva care ar face autorului un proces de intenție realistă i-ar putea aduce următoarea acuză: realitățile sociale, elementele etnografice și semnele morale sunt mai degrabă „regătene“, din câmpia munteană, decât ardeleanești, dincolo, desigur, de o anumită specificitate locală, evidentă, cam exterioară și, deci, apăsată. Pentru confirmare să se vadă coincidențele cu *Rășcoala* și diferențele față de nuvelele de începător ale lui Rebreamu. (E evident și pentru cine cunoaște viața numai la televizor.) De aici putem deduce însă și proba unei universalități românești a viziunii scriitorului.

Aureliu GOCI

CUPRINS

GLASUL PĂMÂNTULUI

volumul 1

Capitolul I	
<i>Inceputul</i>	9
Capitolul II	
<i>Zvârcolirea</i>	43
Capitolul III	
<i>Iubirea</i>	75
Capitolul IV	
<i>Noaptea</i>	111
Capitolul V	
<i>Rușinea</i>	163
Capitolul VI	
<i>Nunta</i>	201

Capitolul VII

Vasile 255

Capitolul VIII

Copilul 287

Capitolul IX

Sărutarea 323

Capitolul X

Ştreangul 361

Capitolul XI

Blestemul 381

Capitolul XII

George 421

Capitolul XIII

Sfârșitul 453

Cronologie 481

*Ion – O perspectivă psihanalitică asupra protagonistului,
postfață de Aureliu Goci* 495